

ТУШУНАРСИЗ СЕВГИ ИЗҲОРИ

(Ҳикоя)

Гул дўконига ишга кирганимга икки ҳафта бўлди.

«Ўғил бола бўлсанг, гул дўконига нима бор», демоқчимисиз? Гул дўконининг эгаси ҳам худди шундай фикрда. Сухбатга келган куним, у «Ўғил бола деган гуллар орасида аралашиб юрмай, билагини ишга соладиган меҳнат қилгани яхши эмасми?», деб сўради. У ҳақ эди, бироқ менга гуллар ёқарди. Ўғил бола бўлсам-да, болалигимдан гуллар шайдосиман. Тенгдошларим тўп тепиб юрган пайт мен гулбоғлар ичра кезардим. Гоҳо капалакнинг, гоҳо ниначининг ортидан югуриб юрардим. Бу машғулот менга тўп тепишдан кўра, минг чандон қизиқроқ туюларди.

Кейин гуллар ҳаётимнинг мазмунига айланди.

– Дада, бу гулнинг номи нима?

– Ойи, бу гулни нима дейишади?

Катталардан гуллар номини сўраганим сўраган эди. Бироқ катталар ҳам гоҳи жавоб беролмай қолишарди.

– Билмасам, ўғлим, гул-да гул.

Мақтаб кутубхоначисидан ёрдам олдим. Карл Линнейнинг «Ўсимликлар орзуси» ва яна бир талай китобларини ўқиб тугатдим. Гуллар соат ўрнини босиши мумкин, ҳа ҳа. Гуллар гапиради десам, ишонмассиз, эҳтимол. Лекин бу ҳақиқат. Гулларнинг тилини тушуна бошлаганимда ўн беш ёшда эдим.

Мисол учун, мойчечак ёшлик рамзи, чиннигуллар эса биринчи севги ва эҳтиросдан сўзлайди. Сарик чиннигуллар «Сиз мени хафа қилдингиз» деб гина қилаётгандек, пушти чиннигуллар эса «Мен сизни ҳеч қачон унутмайман», дейди. Астра нафислик рамзи, унда яширин бир ният, пинҳона туйғу мужассам. Оқ астра эса «Мен сени кўпроқ севаман», деяётгандек. Оқ сумбул «Сиз гўзалсиз», дейди, сариғи эса ҳасаддан сўзлайди. Ясмин севишганлар гули. Кактус чексиз бардошни англатади, хризантема япончада кўёш дегани, калалар эса ҳавас ва ҳурмат рамзи. Оқ камелиялар «Сиз ажойибсиз», дейди, пуштиси «Сизни соғиндим», қўнғироқгул «Доим сиз ҳақингизда ўйлайман, нега мени қийнайсиз?», деб йиғлаётгандек. Мимозанинг туйғулари яширин, эҳтимол, шу учун ҳам уни «уятчан»

дейишар. Орхидеялар «Сиз жуда-жуда гўзалсиз» деса, лолалар муҳаббат изҳор қилиб, «Сиз мен учун азизсиз» деяётгандек.

Бу дунёда гуллар кўп. Гуллар орқали инсон ўз севгисини ва ёки ҳурматини билдириши мумкин. Гуллар бизга кўп нарсани айтади, бироқ биз уларни эшитмаймиз. Гуллар аслида, одамларнинг бир-бирини тушуниб олиши ва ҳис-туйғуларини ифода этишига ёрдам бериш учун яратилган.

Гул дўконимиз гавжум кўчаларнинг бирида жойлашган. Олдидан ҳар куни сон-саноксиз одамлар ўтиб қайтади. Кимдир гулларга эътибор қилади, кимдир бепарво ўтади. Гулларга ҳавас билан боқиб, сўнг хушнуд йўлида давом этадиганлар қанча? Гул сотиб оладигандан кўра, уни томоша қиладиганлар кўпроқ, десам тўғри бўлади. Шунинг учун дўкон олдида тўхтайдиганларга унча парво қилмайман.

– Бу гулдастангиз қанча? – кўнғироқдек овоз хаёлимни бўлди.

– Ўн саккиз минг, арзон қилиб бераман.

– Нима деб ўйлайсиз, синглимга бермоқчийдим, бўлармикан? – ўйланди киз.

– Нега бўлмас экан? – кулдим.

Унинг юзларида ҳам табассум жилоланди.

Унга суқланиб қарадим. У жуда чиройли, майсалар орасидаги бир дона лолақизғалдоқни эслатарди. Қоп-қора кўзларида қувонч учқуни порлар, қалби муҳаббатга лиммо-лимдек туюларди менга. Исмини сўрадим, яна жилмайди, бироқ айтмади.

У гулдастани кўлига олганида қалбим шодланди. Сўнг у кетди, ортидан маъюс қараб қолдим. Яна келармикан, дея ўйладим. Унга гуллар ҳақида гапириб бергим келди. Кейин эса иш билан чалғидим.

Гулдаста яшаш кишидан алоҳида диққат ва зукколик талаб этади, баъзан қўлим қўлимга тегмайди. Кимдир онасига, яна кимдир севгилисига гул олгани келади. Бунда ранглар уйғунлигига эътибор бераман.

Пушти ранг нозик ҳис туйғуларни англатади, у ҳатто севги изҳори бўлиши мумкин. Қизил ранг ҳаётни севиш дегани, бинафшаранг камтарлик рамзи. Яхши хотиралар ва садоқатдан сўзлайди. Шу рангдаги гуллар орқали сиз дўст эканингизни, қўллаб-қувватлашингизни айтишингиз мумкин. Мовий ва кўк рангли гуллар эса соғинчдан

сўзлайди, тўқ сариғи ғурур рамзи. Оқ эса вафони англатади, дўстлик ришталарига ишора қилади, баъзан.

Болаларга ёрқин ва қувноқ оҳангда сўзловчи майда ва нозик гуллар тақдим этган маъқул. Катта ёшли аёллар учун тез сўлиб қоладиган гулларни тавсия этмайман, ёш қизларга эса ёрқин, қизил рангли гуллар бериш одатий эмас. Эркаклар учун гулдасталарда шакл ва чизиқлар сезилиши керак, аёллар гулдастаси эса аксинча, юмалоқ шаклга эга бўлгани маъқул.

Гуллар ҳақида билганларим кўп. Бироқ мен каби гулларга қизиқадиган кам. Ҳаётда шундай бир инсонни учратсаму, бутун умр фақат гуллар ҳақида сўзлашсам дейман.

Байрам олди одам кўп келади. Бироқ негадир шанба кунлари дўкон харидор кутиб маҳтал бўлади. Йўл қарайман, ўша кунги қиз ўтиб қолармикан, деб ўйлайман. Унинг юз-кўзлари ҳаёлимда жонланади, қайсидир гулга ўхшатаман. Йўқ, йўқ у гуллардан-да гўзал. Дўкон ичи ҳар турли гулларнинг хушбўй ҳидига тўлиб кетади. Шу бўй ичидан униқини излайман. Йўқ, унинг бўйи ҳеч бир гулнинг бўйига ўхшамайди. Кейин эса соғинч билан хўрсинаман.

– Бу гулнинг номи нима? – кўча шовқини орасидан яна ўша қўнғирокдек овозни эшитгандек бўлдим у ялт этиб қарадим.

– Сиз? – ҳайратдан қотиб қолганимни ўзим ҳам сезмабман. Тилим айланмасди. Гапирай дейману ҳеч сўз тополмайман.

– Яхшимисиз? – жилмайди у.

– Раҳмат, – дедим зўрға. Бироқ кўзларимни узолмасдим. Унга термулганча турардим.

У гулларни бирма-бир томоша қилди, завқланиб баъзиларини хидлаб ҳам кўрди.

– Гулларни яхши кўрасизми? – тутилиб-тутилиб сўрадим.

– Ҳа, жуда яхши кўраман, уларга қараб одамнинг кўзи қувнайди, – деди у синик жилмайиб. Бу гал кўзларида ғам қуйқалари чўкиб қолгандек туюлди.

Гуллар одам танлайди, ўзига яқинлашган инсоннинг қанақалигига қараб муносабат кўрсатади. Ҳаёлимда уни ҳатто гуллар ҳам яхши кўриб қолганди. Мен бахтимни топган эдим.

– Тўғри – дедим шошиб. Сўнг унга гуллар ҳақида гапира кетдим. У нозик бармоқлари билан гулбарглари синади, ҳар-ҳар замон бош силкитиб қўяр, худди жон қулоғи билан тингларди.

– Майли яхши қолинг, – деди у пича фурсат ўтиб.

– Гулларни соғинсангиз, яна келинг, – дедим мен.

Сўнг у кетди. Ортидан қараб қолавердим.

Гул совға қилсанг бўлмасмиди? Шунчалар гўл, содда эканимни кейин тушундим. Ўзимни қойидим. Яна неча кунлар ўтди, билмайман. Мен уни интиқ кутардим. Хаёлим паришон бўлиб қолган, энди гуллардан ҳам кўпроқ мени ўша қиз ўйлантирарди.

Эрта кеч уни ўйлайман. Энди ўша қиз ҳақида гапиргим келади. У ҳақида сўзлашсам, дейман. Бироқ «У энди келмаса керак» дея умидим кундан кун сўниб боради.

Гулдаста танлаш ҳар одамнинг дидига боғлиқ. Гуллар минг йиллардан бери ошиқларнинг дил изҳори бўлиб келган. Улар ошиқларнинг мураккаб руҳий кечинмаларини ифодалашга ёрдам берган. Ишонасизми, баъзан ҳарфлар ўрнига гуллар юборилган. Сумбулга қараб учрашув кунини тайин қилинган. Гулчалар сонига қараб учрашув соати белгиланган.

Қани энди яна бир бор келса, дейман. Ўзимча унга гулдасталар ҳозирлайман. Ранглари танлайман. Бир дона гул эътибор белгиси, учта бўлса, ҳурматни англатади, бештаси иқдорлик, еттитаси севги рамзи. Гулдастадаги гуллар сони жуда муҳим. Ўн дона гул «Сиз учун нимадир қилсам девам», дегани. Ўн биттаси дўстлик, ўн иккитаси «Албатта, ҳаммаси яхши бўлади», дейди. Ўн уч эса нафрат белгиси. Ўн бештаси миннатдорлик.

– Бу гулдастангиз қанча?

Бошқа мижоз билан банд эдим. Бироқ дарров танидим.

– Сиз учун бепул, – дедим. У жилмайди.

– Йўқ айтинг.

Айтдим. У кичкина сумкачасидан пул олиб узатди.

– Шу гулдаста бўлармикан? Онам учун, – деди.

– Нега бўлмасин?

Сўнг унга энг чиройли гуллардан гулдаста ясаб бердим.

– Бу нима учун? – деди у хайрон боқиб.

– Гўзал табассумингиз учун, – дедим.

У олмади. Ялиниб ёлвордим. Олмасангиз хафа бўламан, дедим. У жилмайди, гўзал эди ҳатто табассуми ҳам. Сўнг кетди. Ортидан қараб қолавердим.

Нега исмини, яшаш жойини сўрамадинг? Ўзимни койидим. Дўконни ташлаб ортидан боргим келди. Бироқ... Кутардим, «У яна келади». Энди кеча-кундуз уни ўйлардим. Гуллар орқали ҳис туйғуларингиз, шу кунгача яширган гап-сўзларингизни билдирсангиз бўлади. Мен унга бериб юборган гулдаста орқали дил изҳоримни айтгандим. «Уни севиб қолганимнию, унга муҳтож эканимни, усиз ҳаётимда мазмун йўқолаётганини...».

Энди ҳаётим мазмуни гуллар эмас, ўша қиз бўлиб қолганди. Уни телбаларча кутардим, йўлларига маҳтал эдим. Яна бир марта келса, бошқа қўйиб юбормайман, гуллардан кечиб уни танлайман, дегандим. Бироқ негадир у келмади. Уни узоқ йиллар кутдим. Билмадим неча кун, неча ой, неча йил ўтди...

Бугун ўша гул дўконининг хўжайиниман. Бироқ аввалгидек эмас, бу ҳаётга, гулларга қизиқишим сўнган. Бу дунёсидан бош олиб кетай дедим, гулларга муҳаббатим мени қўйиб юбормади, қолаверса, ҳамон ўша қизни кутардим. Балки у гуллар тилини тушунмас, балки дил изҳорим англамагандир..?.

Лекин энди гул дўконим тепасига катта харфлар билан ёзиб қўйганман. «Бир-бирингизга гуллар ҳадя этиб тулинг. Зеро, одамлар гуллар тилини унутиб қўймасин.»

Рахшона Аҳмедова